

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Кафедра кримінального процесу

Навчальна дисципліна
“КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС”

Тема:

***“ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ У
КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ”***

План:

1. Поняття та види шкоди, яка підлягає відшкодуванню (компенсації) у кримінальному провадженні.

2. Поняття та значення цивільного позову у кримінальному провадженні.

3. Предмет, підстави пред'явлення та порядок вирішення цивільного позову у кримінальному провадженні.

4. Відшкодування майнової (моральної) шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю правоохоронних органів та суду.

Нормативні джерела:

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради. — 1996. - № 30.- Ст.141.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України (редакція від 31.10.2014) [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. (із змінами та доповненнями) // Офіційний вісник України. — 2003. — № 11. - Ст. 461.

4. Закон України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянинуві незаконними діями правоохоронних органів, суду» [Електронний ресурс] від 1 грудня 1994 року 29.06.2004 р. // — Режим доступу : [http:// www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua)

5. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 31.03.1989 р. № 3 «Про практику застосування судами України законодавства про відшкодування матеріальної шкоди, заподіяної злочином, і стягнення безпідставно нажитого майна»
6. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 31.03.1995 р. № 4 «Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди».
7. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 7 липня 1995 р. № 11 “Про відшкодування витрат на стаціонарне лікування особи, яка потерпіла від злочину, та судових витрат”

1. Поняття та види шкоди, яка підлягає відшкодуванню (компенсації) у кримінальному провадженні

Види шкоди, яка підлягає відшкодуванню у кримінальному провадженні:

Моральна шкода

Фізична шкода

Майнова шкода

Моральна шкода – це психічні страждання особи, приниження її честі, гідності, а також ділової репутації, заподіяні кримінальним правопорушенням, що порушує її особисті майнові і немайнові права, а також нематеріальні блага та неправомірними рішеннями, діями (бездіяльністю) правоохоронних чи судових органів.

Фізична шкода – це фізичні страждання людини, фізичний біль, функціональний розлад організму, інші відхилення від звичайного стану здоров'я, а також смерть, спричинені людині в наслідок кримінального правопорушення, що посягає на немайнові або майнові права громадянина, та внаслідок рішень чи дій (бездіяльності) правоохоронного або судового органу.

Майнова шкода – це наслідки кримінального правопорушення або іншого суспільно-небезпечного діяння чи незаконного рішення, дії чи бездіяльності правоохоронного або судового органу, що мають вартісну форму та полягають у безпосередньому обмеженні матеріального блага особи (викрадення, пошкодження, знищення майна), у позбавленні її можливості одержати заплановані доходи (позбавлення заробітку внаслідок втрати працездатності чи його зменшення тощо) а також у понесенні особою будь-яких додаткових майнових витрат (на лікування, протезування, сторонній догляд, поховання; втрата особами, що перебували на утриманні померлого, його заробітку).

2. Поняття та значення цивільного позову у кримінальному провадженні.

Цивільний позов – це вимога фізичної чи юридичної особи, якій завдано шкоду кримінальним правопорушенням або іншим суспільно небезпечним діянням, її представника, законного представника (на захист інтересів неповнолітніх осіб та осіб, визнаних у встановленому законом порядку недієздатними чи обмежено дієздатними), прокурора (у випадку необхідності пред'явлення цивільного позову в інтересах держави, а також громадян, які за станом здоров'я та інших поважних причин не можуть захистити свої права) до підозрюваного, обвинуваченого або до фізичної чи юридичної особи, яка за законом несе цивільну відповідальність за шкоду, завдану діяннями підозрюваного, обвинуваченого або неосудної особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння про відшкодування цієї шкоди, заявлену органам, які здійснюють кримінальне провадження, і таку, що вирішується судом у його рамках.

Способи забезпечення цивільного позову:

- 1. Тимчасове вилучення майна;**
- 2. Арешт майна**

3. Предмет, підстави пред'явлення та порядок вирішення цивільного позову у кримінальному провадженні

Предметом цивільного позову є матеріально-правова вимога позивача до підозрюваного, обвинуваченого чи фізичної або юридичної особи, яка в силу закону несе цивільну відповідальність за шкоду, завдану злочинними діями (бездіяльністю) підозрюваного, обвинуваченого або неосудної особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння (цивільного відповідача) про відшкодування майнової та/або моральної шкоди, заподіяної кримінальним правопорушенням або іншим суспільно небезпечним діянням.

Підставами позову є юридичні факти, з яких позивач виводить свої вимоги і з наявністю яких закон пов'язує виникнення правовідносин між позивачем і підозрюваним, обвинуваченим (відповідачем).

Основними умовами пред'явлення цивільного позову в кримінальному процесі є:

- подання позовної заяви;
- процесуальна правоздатність позивача;
- підвідомчість позову суду;
- відсутність винесеного судом рішення за тією ж підставою та предметом позову.

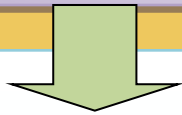
В ч. 4 ст. 128 КПК, зазначається, що форма та зміст позовної заяви повинні відповідати вимогам, встановленим до позовів, які пред'являються у порядку цивільного судочинства.

4. Відшкодування майнової (моральної) шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю правоохоронних органів та суду

Відповідно до ст. 56 Конституції України закріплено, що кожен має право на відшкодування за рахунок держави матеріальної та моральної шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади, їх посадових і службових осіб при здійсненні ними своїх повноважень.

У розвиток цих конституційних положень статтею 125 КПК встановлено, що у кримінальному провадженні підлягає відшкодуванню (компенсації) шкода, яка завдана незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду.

Відповідно до ст. 1176 ЦК України,
ст.1 Закону України «Про порядок відшкодування шкоди,
завданої громадянинуві незаконними діями правоохоронних
органів, суду» підлягає відшкодуванню шкода, завдана
громадянинуві *внаслідок* :

1) незаконного засудження, незаконного повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, незаконного взяття і тримання під вартою, незаконного проведення в ході кримінального провадження обшуку, виїмки, незаконного накладення арешту на майно, незаконного відсторонення від роботи (посади) та інших процесуальних дій, що обмежують права громадян;

2) незаконного застосування адміністративного арешту чи виправних робіт, незаконної конфіскації майна, незаконного накладення штрафу;

3) незаконного проведення оперативно-розшукових заходів, передбачених законами України «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» та іншими актами законодавства.

У зазначених випадках, завдана шкода відшкодовується в повному обсязі незалежно від вини посадових осіб органів дізнання, досудового слідства, прокуратури і суду.

Згідно ст. 130 КПК шкода, завдана незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду, відшкодовується державою за рахунок Державного бюджету України.